

pouk kolikor moči pristopen mladini. Prilike, ko govori lahko o teh stvareh, najde učitelj na izobilje. Samo ob sebi pa je umevno, da je izključeno vsako strokovnjaško predavanje.

Že učencu elementarnega razreda lahko v kratki povestici razložiš in mu v srce vtisneš strah pred električnimi tokovodi. Preden otrokom na podlagi besede iskra pokažeš črko i, lahko poveš povest o pogubnosti iskre ne samo ognjene, ampak omeniš tudi lahko električne iskre, seveda le v otroku pristopni obliki.

Drugi razred da učitelju že več prilike, govoriti z učenci o nevarnosti električnih tokovodov. To pa, recimo, pri obravnavi stanovanja, kjer se mora omeniti strelvod. Pove se, zakaj je postavljen na streho, in da je električen tok po žicah istotako nevaren, kakor strela z neba. Ko opisujemo učencem mesto, nam je omenjati med drugim tudi razsvetljavo. Tu bo treba učencem razjasniti poleg pojma svetilnica še pojem žarnica, to pa brez vsakojakih učenih razprav, da ne obkladamo otroka s stvarmi, katerih ne more razumeti. Tudi „Viharna noč“, v kateri omenja pesnik blisk in tresk, bi učitelj lahko uporabil strah pred tem zlom na smrtonosne električne toke po žicah.

Dalje nam dajo bralne vaje 2. berila, kakor „Skrb za zdravje“, „Baker ali kotlovina“, pregovor „Nesreča nikoli ne praznuje“, zlati resnici

„Zdravo telo, najboljša blago,
Skazi se lahko, popravi težko.“

„Ne dotikaj se tega, kar ni tvoje.
Kar je tuje, peče — vsaj na vesti, če ne drugje“,

in pa domovinoznanstva oddelek „Občina“, v katere področje spada tudi skrb za razsvetljavo — dovolj prilike tudi v tretjem razredu, kjer so že bolj razviti učenci, govoriti o zadevni stvari.

V četrtem razredu je pa posebno na dveh mestih omenjati električnih tokov. V prirodoznanstva oddelku „Elektrika“, kjer se že navaja „napeta žica, po kateri šviga elektrika v daljuje kraje“ in pa pri zemljepisnem pouku pri Ljubljani in Postojnski jami z električno razsvetljavo, pri občilih v Avstro-ogerski monarhiji, kjer se omenja telegraf in telefon, kateri zadnji se je tudi že v Ljubljani pred kratkim uvel.

V petem razredu pa se kar naravnost povedo slučajnosti, v katerih bi se utegnile pripetiti nesreče po tokovodih jakonapete elektrike. Zgoditi se mora to o priliki omenitve električne razsvetljave v Ljubljani, dalje se lahko omenja pri oddelku „Obrt“ usposobljenost električne sile za gonilno moč v razne svrhe.

Razen teh navedenih prilik ima pa učitelj še dosti drugih, ob katerih lahko govori o nevarnosti imenovanih tokovodov. Tako ob šolskih izletih v svrhu pouka, ob popravljanju tokovoda v bližini šole, ob nesrečah, ki se slučajno pripete, četudi ne v naših krajih.

V petem razredu pa mora učitelj vsekako dostaviti berilnemu sestavku: „Kako je ravnati z zamrtniki?“ navdilo, kako je pomagati ponesrečencem po električnem tokovodu. To naj bi se glasilo: Ako bi se po električnem tokovodu primerila kaka nesreča, je prvo, da se ponesrečenec loči od njega dotikajoče se žice. Vendar se mora to tako vršiti, da se rešitelj nikjer niti z obrazom niti z rokami ne dotakne elektriko vodeče žice. Najbolje je, ako si ureže suho, leseno kljuko, katero naj prime z ovitimi rokami in naj skuša žico jako previdno, zlasti tedaj, ako jo ponesrečenec krčevito drži, od njega ločiti. Pone-

srečenca tudi ni nikdar prijemati za golo meso, ampak vedno le za obleko, dokler je žica ž njim v dotiki. Najbolje pa je, vsako pretečo nevarnost naznaniti policiji ali pa vodstvu elektrarne, da z ustavitvijo električnega toka zabrani vsako nadaljnjo nesrečo.

K sklepu svojega referata izražam le še željo, da bi našo prvostolnico belo Ljubljano nikdar ne užalil kak žalosten slučaj in da bi ji nobena stvar ne zagrenila veselja napredovati, kakor je započela, na veliko radost našo in celega naroda slovenskega.

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

M.

Ljudsko zastopstvo.

3. Občinski in okrajni zastopi.

Občinsko upravo in izvršitev občinskega delokroga imata občinski odbor in občinsko predstojništvo, katera se skupno imenujeta občinski zastop. Občinski odbor voli iz svoje srede občinsko predstojništvo, kateremu pripadajo občinski predstojnik in dva ali več občinskih svetovalcev.

Občinski odbor je v občinskih rečeh sklepajoči in nadzirajoči organ, a nima izvrševalne ali eksekutivne oblasti. Sklepe občinskega odbora izvršuje občinski predstojnik (župan). Večje občine potrebujejo pri svojem poslovanju tudi uradnike in služabnike, katere imenuje občinski odbor. Tako ima malone vsaka občina občinskega tajnika in občinskega slugo.

Občinski volilni red določuje, kako je voliti občinski zastop, kateri ima po občinskem zakonu določeno število odborov in namestnikov ter ga volijo na tri leta. Občinski zastopi imajo različno število članov. Nekatere občine imajo dvanajst občinskih odborov, druge pa več ali manj. Ljubljanski mestni zastop ima n. pr. trideset občinskih odborov, kateri imajo sicer tudi triletno funkcijsko dobo, a vsako leto jih izstopa deset, za katere so vsako leto zopet dopolnilne volitve.

Navadno imajo volilno pravico pri občinskih volitvah vsi občinarji, kateri vsaj jedno leto nekaj neposrednega (direktnega) davka plačujejo. Brez ozira na davčno svoto pa imajo volilno pravico stalni dušni pastirji, dvorni-državni in javni zakladni uradniki, upokojeni častniki in vojaški uradniki, doktorji, kateri so dosegli to čast na kakem avstrijskem vseučilišču, voditelji in nadučitelji ljudskih šol*) in na višjih šolah v občini nastavljeni ravnatelji, profesorji in učitelji.

Župan sestavlja volilni imenik na podlagi seznamka vseh davkoplačevalcev po davčni svoti in zapisuje na prvem mestu častne občane in nekatere javne funkcionarje brez ozira na davčno svoto, katero plačujejo. Navadno so volilci razdeljeni v tri volilne razrede, v manjših občinah sta tudi samo dva volilna razreda. Vsa davčna svota se sešteje in pri treh volilnih razredih s tremi deli (pri dveh pa z dvema).

V prvi razred se vpisujejo zraven prej omenjenih častnih občanov in funkcionarjev najvišji davkoplačevalci po vrsti in svoti davkov tako dolgo, kakor sega

*) Upravno sodišče je razsodilo, da imajo volilno pravico vsi stalno nameščeni učitelji. Uredn.

jedna tretjina skupne davčne svote. Drugi volilni razred obsega davkoplačevalce druge tretjine po visokosti davkov in tretji razred vse ostale volilce. Vendar pa imej prvi razred vsaj dvakrat toliko volilcev, kolikor je občinskih odbornikov in namestnikov v tem volilnem razredu, in če treba, jemljejo nekaj volilcev iz drugega razreda v prvi volilni razred. Mogoče je namreč, da v kaki občini eden občan sam nad tretjino davkov plačuje in ta bi potem sam volil tretjino občinskih odbornikov. Tak slučaj za- branjuje omenjena določba.

Izvolitev v občinski zastop lahko odklanjajo: Du- hovniki in javni učitelji, dvorni- državni- deželni in javni zakladni uradniki in sluge, vojaki v neaktivni službi, nad šestdeset let stare osebe in vsi tisti, kateri ne morejo iz- vrševati svoje uradne dolžnosti vsled pohabljenja ali delj časa trajajoče bolezni.

Poslovanje občinskega odbornika ali namestnika je brezplačno, in povračajo se jim le troški, katere imajo pri poslovanju. Kdor brez zakonitega vzroka ne vzprejme izvolitve v občinski odbor ali noče po vzprejeti volitvi delj poslovati, zapade globi, katero določa politična oblast od 50 do 300 gld.

C. kr. namestništvo ali deželna vlada ima pravico, razpuščati občinski zastop, kateremu preostaja proti ta- kemu odloku priziv na ministerstvo za notranje reči. Najdelj v šestih tednih po razpustu imajo se vršiti nove volitve. Do ustanovitve novega občinskega zastopa ukrepa c. kr. namestništvo ali deželna vlada vse za občinsko upravo potrebno v sporazumljenju z deželnim odborom.

Občina ima samostalen in izročen delokrog. Samostalen delokrog je oni, po katerem občina, držeč se obstoječih državnih in deželnih zakonov, po svoji volji more urejati in odločevati. Ta delokrog obsega sploh vse, kar se posebno dotika občinskih reči in kar občina v svojih mejah in po svojih močeh more oskrbovati in izvrševati.

V samostalni občinski delokrog spada: 1. Podelitev domovinske pravice in častnega občanstva. 2. Uprava občinskega premoženja. 3. Oskrbovanje občinskih potov. 4. Oskrbovanje občinskih dobroteljskih zavodov in preskrbovanje občinskih ubožcev. 5. Ustanovitev, vzdrže- vanje in oprava v občini se nahajajočih ljudskih šol. 6. Občinsko redarstvo. Občina nadzira in kaznuje berače in postopače, ima nadzorovanje tržnega prometa, pazi na prave mere in uteže; preiskuje iz zdravstvenih ozirov ži- vila, katera so na prodaj; izvršuje poselski red in nad- zira delavce, pazi na npravstvenost in skrbi za stavbni red zlasti v tem oziru, da se zabranjujejo požari. Občina ima tudi pravico, kaznovati z malo globo in kratkim za- porom.

Izročeni delokrog pa naklada občini dolžnost, da sodeluje za namene javne uprave. Ta delokrog dolo- čujejo občni in deželni zakoni. Izročeni delokrog je mnogostransk in ga nahajamo več ali menj v vseh stro- kah javne uprave. Tako sodelujejo občine n. pr. pri no- vačenju, volitvah, pobiranju davkov i. t. d.

Mesta s svojim zakonom ali statutom niso podrejena občnemu občinskemu zakonu ter imajo gledé na upravo posebne pravice. Občinski zastop upravlja za dotično mesto ob ednem posle okrajnega glavarstva ter ima v to svrhu posebne uradnike ali magistrat. Žu- pana v takih mestih potrjuje cesar. Taka mesta so: Dunaj, večina glavnih mest kakor n. pr. Gradec, Ljubljana, Trst, Gorica i. dr.; nadalje nekatera druga mesta kakor Celje,

Maribor, Ptuj, Rovinj i. dr. Ljubljana ima poseben ob- činski zakon in opravični red.

Navajam na tem mestu nekaj točk iz „opravičnega reda za občinsko svetovalstvo glavnega mesta Ljubljan- skega“:

„V sejah predseduje mestni župan ali njegov na- mestnik (§ 9.).

Ako se mestni župan ne samo dejansko pojasneva, hoče pretresovanja (debate) vdeležiti, mora predsedovanje svojemu namestniku odstopiti (§ 19.).

Mestni župan ali njegov namestnik ima skrbeti, da se vsaka vloga redovito reši. Ima se vsaka, na občinsko svetovalstvo poslana prošnja, in sploh vsaka reč, ki je njegovega opravila, predložiti občinskemu svetovalstvu, ki stori o nji potrebni sklep, ter ali naloži mestnemu po- glavarstvu (magistratu), da ga izpelje; ali ukaže dotič- nemu odseku, da predmet pripravi za predlog (§ 3.).

Za predlaganje (nasvetovanje) nekih predmetov so napravljeni odseki (sekcijoni), ki so sestavljeni vsaki iz petih svetovalcev, za eno leto v ta namen odbranih.

K posvetovanju smejo ti odseki, ako je treba, pri- vzeti zvedene može (zaupnike), če prav ti niso udje ob- činskega svetovalstva.

Njihove nasvete ima eden iz odseka v seji občin- skega svetovalstva predložiti (§ 4.).

Seje so očitne; vsakemu odrastlemu je po navadi dovoljen pristop. Poslušalci ne smejo odkazanega pro- stora prestopati; ne pohvale ali nezadovoljnosti razode- vati, ter reda nikakor motiti. Ako bi se temu nasproti delalo, naj predsednik ali z opominom, ali z odpravo po- slušalcev mir naredi: in če to precej ne pomaga, naj sejo odloži (§ 8.).

Posvetovanje o predmetu se ima za dokončano, kadar o njem nobeden več ne želi govoriti.

Vsak ud ima pravico nasvetovati, da se pretreso- vanje dokonča, o čemur obč. svetovalstvo odločuje.

(Dalje prih.)

III. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Dne 27. m. m. se je vršil ob mnogobrojni udeležbi III. občni zbor tega za slovensko učiteljstvo vele- važnega društva. Predsednikov namestnik g. Fr. Gabršek pozdravi prisotne s prijaznimi besedami, na- glasujoč važnost društva. Za njim so poročali posamezni funkcionarji, kakor prijavljamo v nastopnem.

1. Tajnikovo poročilo.

(Poročevalec J. Režek.)

Slavni zbor!

Ob koncu III. društvenega leta smo — in dolžnost odborova je, da vam poroča sedaj o delovanju svojem v ravnokar minulem letu. Ob zadnjem občnem zboru — lani obsorej — ste bili vso društveno skrb in njega poslovanje naložili zopet na ramena staremu odboru, ki si je te posle razdelil tudi po starem: Predsednik Andr. Žumer, I. pod- predsednik Fr. Gabršek, II. podpredsednik Jožef Cepuder, tajnik Juraj Režek, blagajnik Jakob Dimnik, in odborniki Fr. Črnagoj, Jakob Furlan, Engelbert Gangl in J. Likar.

Odbor se je lotil najpreje predlogov, sprejetih na zadnjem občnem zboru ter jih skušal čim preje izvršiti,